

VIERDE WERELDBLAD

PB-PPIB-16019
BELGIE(N)-BELGIQUE

ATD = All Together for Dignity / Agir Tous pour la Dignité / **Samen voor waardigheid**
www.atd-vierdewereld.be / Nr. 220 / september 2022 / Verschijnt vier maal per jaar

04 Levende Bibliotheek

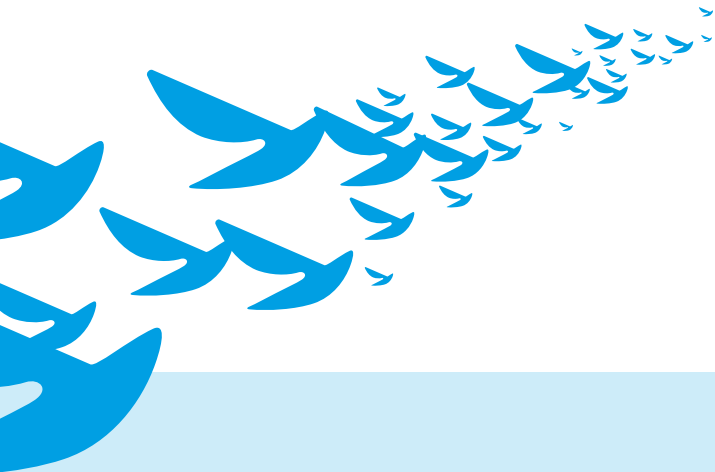

06 Elke leerkracht
een brugfiguur

10 De woonzaak

VIERDE WERELDBLAD

Uitgave van de Beweging
ATD Vierde Wereld
Victor Jacobslaan 12
1040 Brussel
(02) 650.08.70
contact@atd-vierdewereld.be
www.atd-vierdewereld.be
Internationaal: **www.atd-fourthworld.org**
Over de stichter: **www.joseph-wresinski.org/nl**
facebook.com/ATDVla

Verantwoordelijk uitgever:

Marijke Decuypere
Victor Jacobslaan 12
1040 Brussel
Foto's: ATD Vierde Wereld, tenzij anders vermeld.

Voor giften van 40 euro of meer per jaar ontvangt u een fiscaal attest.

IBAN: BE99 0000 7453 3685
BIC: BPOTBEB1

U kan ATD Vierde Wereld
ook opnemen in uw testament.
Meer info hierover vindt u
op onze website.

GRAPHIUS

EDITO

De mazen van het net dichten

In de jaren '80 van de vorige eeuw was de Belgische sociale zekerheid een van de beste ter wereld – ook al bestond er toen armoede en rechteloosheid. Vandaag kunnen we dat niet meer zeggen. Uitkeringen zijn achterop gebleven ten opzichte van de algemene levensstandaard en kwetsbare groepen blijven in de marge zitten. Drie op tien werklozen krijgen geen werkloosheidsuitkering, zo blijkt uit rapporten van de Hoge Raad voor Werkgelegenheid: het gaat om schoolverlaters, migranten, geschorsten, platformwerkers (zoals Deliveroo-fietsers). Het pas afgesloten TAKE onderzoek van de Universiteiten van Antwerpen en Luik raamt dat 40 à 50% van de gerechtigden op het (equivalent) leefloon in de praktijk geen uitkering trekt. Hetzelfde geldt voor de verhoogde tegemoetkoming in de gezondheidszorg. En slechts één op de tien gerechtigden ontvangt effectief de verwarmingstoelage van het OCMW.

In debatten over sociale bescherming staat die 'non take-up' (niet-opname) van rechten nochtans hoog op de agenda. De misleidende term 'non take-up' laat uitschijnen dat mensen rechten hebben maar ze niet gebruiken. Gebrek aan informatie of schaamte, is de uitleg. Toch lijkt er meer aan de hand. In onze nationale volksuniversiteit (met Vlamingen en Franstaligen samen), in juni, legden mensen in armoede hun ervaringen samen.

Om te beginnen hebben lang niet alle burgers dezelfde rechten. In de voorbije 10 jaren hebben regeringen de gaten in het net van de werkloosheidsverzekering bijvoorbeeld steeds groter gemaakt, uit vrees voor misbruiken. Ook de uitkeringen zelf zijn tot ver beneden de armoedegrens gezakt.

Wettelijke rechten worden niet altijd op dezelfde manier toegepast. Enkele deelnemers aan de volksuniversiteit gaven aan dat ze bij het ene OCMW wel, en bij het andere niet geholpen werden – of van twee artsen van het ziekenfonds verschillende adviezen krijgen.

Anderen getuigden hoe zijzelf – maar ook hun maatschappelijk werkers – verstrikt geraakten in aanvraagprocedures: dossiers slepen maandenlang aan en intussen zit je zonder inkomen. De regelgeving wordt extreem complex omdat men uitgaat van een fundamenteel wantrouwen in de aanvragers. Complexiteit verhoogt het risico op fouten en fouten geven aanleiding tot sancties. "Wij worden gecontroleerd door het systeem, maar we hebben zelf geen controle over het systeem", zo verwoordt iemand het gevat.

De digitalisering is tegelijk een zegen en een vloek: een zegen omdat de overheid zelf heel wat informatie ter beschikking heeft om de voorwaarden voor tegemoetkomingen te checken, zodat ze zelf behoeften kan detecteren, en met computerprogramma's willekeur en fouten kan wegwerken. Maar ook een vloek omdat de regels achter de computerprogramma's niet meer zichtbaar zijn, en omdat rechthebbenden met hun vragen en klachten vaak niet meer aan een loket terecht kunnen. De hulp van deskundige ambtenaren blijft onmisbaar.

In diezelfde volksuniversiteit kregen we bezoek van een vijf-koppige delegatie van de RVA. Zij beluisterden de (soms emotioneel geladen) commentaren van de deelnemers. In de delegatie zaten ook 'armoede-ambassadeurs', ambtenaren die vragen en klachten van mensen in armoede helpen oplossen. Alhoewel de RVA zelf slechts beperkt bevoegd is, kregen we een paar weken daarna al een voorlopig overzicht van actiepunten waarmee ze aan de slag gaan.

Ides Nicaise

Voorzitter ATD Vierde Wereld Vlaanderen

ROSPOT

Rospot? Ken je het woord? Dankzij de campagne van 'Kom op tegen kanker' is het woord onze taal binnengeslopen. In een rospot bewaar je al je "rostjes". Zo spaar je ongemerkt een sommetje bijeen. Dit bedrag sta je dan af aan 'Kom op tegen kanker' die de vele kleine sommetjes inzet in de strijd tegen kanker.

Bij mij raken deze rostjes niet altijd in een rospot. De 2 en 5 centmuntjes blijven in mijn portemonnee achter. Die begint soms zowaar al een beetje te wegen. Op de boerenmarkt wordt mijn neus verleid door de zoete geur van aardbeien. Cash geld heb ik niet bij... of toch? Dankzij de rostjes kan ik ons gezin trakteren op deze heerlijke rode vruchten. Ik verontschuldig mij omdat ik met deze kleine munten betaal. De verkoopster doet niet moeilijk en ze maakt een opmerking dat die kleintjes in feite niet zoveel meer waard zijn en we ze bijna niet meer voor geld aanzien.

Ik moet denken aan Wendy. Zij heeft wel een rospot. Als ze thuiskomt met haar boodschappen vult ze die pot met de muntjes die ze na betaling terugkreeg. Zo spaart ze maandelijks een klein bedrag bijeen. De laatste week van de maand schudt ze haar spaarpot leeg en schraapt de rostjes bij elkaar. Zo kan ze in die week toch nog gaan winkelen. Dat ze te maken krijgt met scheve blikken kan haar niet deren. Het is belangrijk voor haar dat ze haar boodschappen zelf kan betalen. Ik vertel dit aan de aardbeienkweker. Haar mond valt bijna open bij het horen van dit getuigenis.

Marijke Decuypere

▲ Francine aan het werk als 'Levend Boek'

'OPENHEID IS EEN VAN DE STERKE PUNTEN'

In gesprek met Erika en Francine over de 'Levende Bibliotheek'

"Na de aanslagen in Brussel in 2016 voelden we dat de samenleving meer en meer gepolariseerd geraakte", vertelt Erika. Hoe kan je meer empathie tot stand brengen, vroegen ze zich af bij Citizenne? "We ontdekten het project 'Human Library', ontstaan in Denemarken in 2000 tijdens het Roskilde-festival. Het was een initiatief van de Deense jeugdvereniging 'Stop the Violence'. Een 'Levende Bibliotheek' is zoals een gewone bibliotheek, maar er worden mensen ontleend in plaats van boeken. Het gaat om mensen die op een bepaald moment in hun leven werden geconfronteerd met een vooroordeel en die ervaring willen delen. We wilden hier als organisatie heel graag mee aan de slag en gingen samenwerken met de Brusselse vzw La Concertation, die al een licentie had en veel ervaring met de organisatie van

'Levende Bibliotheken'. Sinds 2019 organiseren wij een meertalige 'Levende Bibliotheek' als onderdeel van ons project 'Brussels Most Empathic City'. We stonden al in bibliotheken, gemeenschapscentra, pop-up locaties en op festivals."

Waarom willen jullie met mij spreken?

Francine is meteen enthousiast: "Erika sprak mij aan over het project tijdens een ander evenement dat ATD Vierde Wereld en Citizenne samen organiseerden rond vooroordelen. Met mijn 'boek' '10 jaar dakloos in Brussel' wil ik vooroordelen rond straatbewoners uit de wereld helpen. En dat werkt: een dialoog in levenden lijve blijft veel meer 'plakken' dan een gewoon boek."

Erika Rau is educatief medewerker bij Avansa Citizenne en trekt mee het project 'Brussels Most Empathic City'. Daarnaast geeft zij training aan Brusselse organisaties over talent, waarderen werken, communicatie en activiteiten opzetten en begeleiden. **Francine Van Beneden** is vrijwilligster bij verschillende Brusselse organisaties, waaronder ATD Vierde Wereld, het Collectief Straatdoden en Avansa Citizenne.

▲ Erika van Citizenne

De 'Levende Boeken' confronteren ons met een heel aantal vooroordelen, legt Erika uit: "Gepest worden, vluchteling zijn, bipolariteit, alcoholverslaving en homoseksualiteit. Onze 'Levende Boeken' krijgen eerst een opleiding om hen voor te bereiden op het vertellen van een coherent en sterk verhaal aan de 'lezer'. Elk 'boek' heeft zijn eigen stijl. Francine vraagt eerst waarom de 'lezers' met haar willen spreken. Op basis daarvan gaat ze in dialoog."

Een klapke in plaats van een centje

Tijdens de dialoog zijn alle vragen toegelaten, zegt Francine: "Je mag alles vragen, maar niemand is verplicht om te antwoorden. De vraag die ik het meeste krijg? Wat moet ik doen als ik een dakloze ontmoet op straat? Geef ik hem geld of niet? En wat gaat die dan met dat geld doen? Als je een dakloze ziet en je vertrouwt hem, ga naar hem of haar toe en vraag hoe het is. Een dakloze heeft meer aan een klapke dan aan een centje."

De 'lezers' zijn heel enthousiast, vertelt Erika: "We krijgen vaak de reactie van mensen dat ze het spijtig vinden dat een sessie maar 30 minuten duurt. Gelukkig hebben we bibliothecarissen die na 25 minuten komen zeggen dat de tijd bijna om is, anders is het soms moeilijk om af te sluiten. Na elke lezing krijgt de deelnemer een vragenlijst: wat dacht je bij de titel van het 'boek'? Wat heb je geleerd? Wat wens je het 'boek' toe? We krijgen altijd heel positieve reacties."

Een steen in een plas

Erika gelooft dat openheid een van de sterke punten is: "Onze 'Levende Boeken' hebben niet de bedoeling om mensen te overtuigen. Een van onze 'boeken' gaat bijvoorbeeld over veganist zijn. Het 'boek' vertelt over zijn eigen ervaringen en beantwoordt vragen, maar legt niets op aan de 'lezer'. Onze 'boeken' vertellen hun verhaal op een heel vrijblijvende en open manier, en tegelijkertijd toch vanuit een sterk engagement. Op een bijeenkomst van de 'Levende Bibliotheek' bereiken we meestal tussen de 20 en 30 mensen, maar onze impact is natuurlijk veel groter. De 'lezers' vertellen verder wat ze gehoord hebben in hun omgeving. Eigenlijk is het zoals een steen in een plas water gooien en zien hoe de golfjes verder uitdeinen. De Raad van Europa erkent de 'Levende Bibliotheek' trouwens als een middel om de interculturele dialoog te promoten en discriminatie te bestrijden."

Een grote familie

Naast de 'Levende Bibliotheek' organiseert Citizenne nog twee andere projecten in het kader van 'Brussels Most Empathic City', vertelt Erika: "Met 'Time2Connect' zorgen we voor kaartjes waarop vragen staan waarrond mensen in gesprek kunnen gaan met elkaar. Het zijn vragen rond universele thema's, zoals bijvoorbeeld wat het belangrijkste is dat je van je ouders hebt geleerd. En dan is er ook nog 'Empathy gift' waarbij we in een specifieke wijk in Brussel samenwerken met kunstenaars. De kunstenaars luisteren naar de mensen en verwerken dan hun verhaal in een gedicht, muziekstukje, ... Zo geef je die mensen het gevoel dat ze begrepen worden en daar word je zelf ook empathischer van."

Rond de 'Levende Bibliotheek' is ondertussen een sterke gemeenschap ontstaan, sluit Francine af: "De 'Levende Boeken' zijn een hechte groep geworden, we zijn heel close. Dat is uiteindelijk ook onze bedoeling voor Brussel, 1 grote familie vormen."

Interview: Evelien Lambrecht

Avansa Citizenne is een van de dertien Avansa's in Vlaanderen en Brussel. Avansa Citizenne zet samen met Brusselaars projecten en activiteiten op waarbij het dagelijks (samen)leven het vertrekpunt is. Het doel is om mensen te versterken, hun engagement aan te wakkeren en Brussels burgerschap te stimuleren.

Andere Avansa's organiseren 'Levende Bibliotheken' in de regio's Oostende -Westhoek, Limburg, Gent, Vlaamse Ardennen-Dender, Waas en Dender, Halle – Vilvoorde

Meer info over Avansa Citizenne en de 'Levende Bibliotheek' op www.avansa-citizenne.be

ELKE LEERKRACHT EEN BRUGFIGUUR

De sociale ongelijkheid in het Vlaams onderwijs is groot. Kwetsbare kinderen vinden moeilijker hun weg op school. Wij pratten met Ides, Isabelle, Sven en Tineke, die met hun engagement armoede in het onderwijs aanpakken. Een gesprek over bruggen bouwen en kansen creëren.

Verschillend referentiekader

Leerkrachten weten vaak niet wat het is om in armoede te leven. Er is een grote kloof tussen de thuiscultuur van mensen in armoede en de waarden en normen die in het onderwijs gelden. Isabelle, leerkracht lager onderwijs: "Sommige leerkrachten zien kwetsbare ouders die kwaad zijn en denken dan: 'Dat zijn slechte armen, daar willen we niet veel voor doen'. Zo'n leerkrachten zien dan niet dat die mensen meestal zelf gekwetst geweest zijn door een schoolervaring, dat zij daarom soms zo reageren. Ik wil leerkrachten die zich niet bewust zijn van hun vooroordelen aanspreken op een manier dat ze zich niet aangevallen voelen maar toch inzichten krijgen."

Leerkrachten mogen niet blind zijn voor armoedesignalen in hun klas: laat ze een armoedebril opzetten. Tineke, schepen van onder meer armoede en onderwijs in Zele: "Op een oudercontact nodig je alle ouders uit en als je ze niet allemaal hebt gezien, ben je ontgoocheld. Maar dan moet je de vraag stellen: hoe komt dat? De kinderen thuislaten is geen evidentie voor een alleenstaande ouder, laat staan voor mensen die in ploegen moeten werken of niet om verlof durven te vragen. Al die redenen worden gezien als een gebrek aan betrokkenheid, terwijl dat echt niet het geval is."

Isabelle heeft als leerkracht en medestander van ATD Vierde Wereld goede contacten met enkele gezinnen in armoede. Het belangrijkste in deze relaties is vertrouwen, zegt ze, wat ook door Tineke wordt bevestigd: "Een vertrouwensrelatie tussen ouders en leerkrachten is noodzakelijk, ze hebben tenslotte hetzelfde doel: hun kinderen de beste kansen geven." Ook een goede communicatie in beide richtingen is heel belangrijk, weet Ides, academicus: "Veel hangt af van de inspanningen die scholen en ouders leveren om elkaar te leren kennen."

**"IK WIL LEERKRACHTEN DIE
ZICH NIET BEWUST ZIJN VAN
HUN VOOROORDELEN
AANSPREKEN OP EEN
MANIER DAT ZE ZICH NIET
AANGEVALLEN VOELEN MAAR
TOCH INZICHTEN KRIJGEN."**

Als een leerkracht zijn of haar leerlingen niet goed kent, gaat die zich allerlei zaken inbeelden die niet waar zijn.”

Sven is kleuterleraar in Schaarbeek. Zijn school nam al verschillende initiatieven om de ouders financieel te ontlasten: sommige kinderen hoeven geen warme maaltijden te betalen, er is een fonds dat een deel betaalt van de schoolkosten en elke kleuter krijgt 's middags soep. Omdat mensen in armoede vaak een beperkt sociaal netwerk hebben, wil zijn school ook dit probleem aanpakken. Sven: “Met Café BlaBla willen we de ouders in de school krijgen om met andere ouders te babbelen. En volgend schooljaar beginnen we met een fietsbibliotheek waar kinderen fietsen kunnen uitlenen en repareren, samen met de ouders.”

De coronapandemie deed geen goed aan de sociale kloof in het onderwijs. De leerachterstand bij kwetsbare kinderen werd alleen maar groter. Sven: “Er waren gezinnen die tijdens de lockdown maar 1 smartphone of computer hadden. Daarom besloot ik allemaal spelletjes te maken op papier. Kinderen konden zelfstandig werken en ouders vonden het leuk dat ze veel materiaal hadden. Als de ouders het materiaal niet konden komen halen, bracht ik het naar hen met mijn bakfiets.”

De school als deel van het geheel

Schoolpoortmomenten zijn toegankelijk en goed voor spontane babbels, maar het is niet voldoende om ouders echt te betrekken bij de school. Ides: “5 minuten aan de schoolpoort? Dat is voor mij een voorbeeld van te beperkte communicatie, zeker als het over delicate zaken gaat zoals schoolrekeningen.” Sven vult aan: “Er zijn scholen waar leerkrachten zeggen: ‘Als ouders ons nodig hebben, kunnen ze ons vinden’. Nee, leerkrachten moeten klaarstaan en tonen dat ze openstaan voor een babbel.” Op zijn school kwam er onlangs een Oekraïense mama haar zoon inschrijven: “Het viel me op hoeveel mensen zich engageren voor dat gezin. Vijf organisaties zorgen voor die vrouw, maar ze communiceren niet met elkaar en spreken geen Oekraïens of Russisch. Ik heb die vrouw voorgesteld aan een Russische mama bij ons op school en haar zoon wordt nu opgevangen door een Russisch gezin. Er zijn zoveel mensen bezig met kansarmoede en er is zoveel informatie, maar ik vraag me dikwijls af: die info, komt die terecht bij de mensen die het nodig hebben?”

“WIJ ZIJN PARTNERS IN DE OPVOEDING VAN HUN KINDEREN. ZIJ VERTROUWEN ONS HET ALLERBELANGRIJKSTE IN HUN LEVEN TOE, DUS WAAROM Zouden WIJ OOK GEEN BRUGFIGUUR KUNNEN ZIJN?”

De gemeente Zele heeft twee brugfiguren voor haar centrumsscholen. Zij vormen de brug tussen thuis, de school en de buurt. Brugfiguren zetten een armoedebрил op en durven leerkrachten confronteren als het nodig is, maar ze steunen hen ook als er bijvoorbeeld een misverstand is met de ouders. Ze werken aan de ouderbetrokkenheid op school, maar slaan ook een brug tussen ouders uit verschillende milieus. Zo zijn er de ouderbabbels, legt Tineke uit: “We nodigen ouders uit op school om hen op een laagdrempelige manier te laten kennismaken met de schoolafspraken of om hen info te geven over bijvoorbeeld het zomeraanbod van de speelpleinwerking. Het is belangrijk dat ouders gezien worden als ouders. Daarom zou elke leerkracht een brugfiguur op zichzelf moeten zijn.” Sven gaat akkoord: “Als ouders naar mij komen met een vraag, wil ik die zelf kunnen beantwoorden en niet zeggen ‘ah, daarvoor moet je bij die persoon zijn’. Wij zijn partners in de opvoeding van hun kinderen. Zij vertrouwen ons het allerbelangrijkste in hun leven toe, dus waarom zouden wij ook geen brugfiguur kunnen zijn?” Kansarme kinderen die bevriend geraken met kansrijke kinderen, dat is ook bruggen slaan, aldus Ides: “Kansarme kinderen zitten geconcentreerd in kansarme scholen en dat is een van de oorzaken waarom die sociale ongelijkheid zo hardnekkig is. De gemiddelde sociale afkomst van de medeleerlingen heeft meer invloed op studieresultaten dan de eigen sociale herkomst. Leerlingen krijgen steun van elkaar en zien rolmodellen in elkaar.”

“KINDEREN STARTEN MET EEN VERSCHILLENDE RUGZAK EN BIJ VELEN VAN HEN IS DIE RUGZAK GEWOON LEEG OF GEVULD MET ANDERE ZORGEN.”

De gemeente Zele startte onlangs een kansenplatform (of lokaal overlegplatform) op. Dat is een netwerk waarbij alle relevante actoren, zoals ervaringsdeskundigen in de armoede, armoedeverenigingen en scholen, samen rond de tafel zitten om de kansen van kinderen in het onderwijs te vergroten. Een initiatief dat in heel Vlaanderen zeer sterke resultaten boekt.

Verschillende rugzak

De grote vakantie in het onderwijs kan bij kinderen in armoede voor een breukmoment zorgen. Kansrijke leerlingen boeken in die periode vooruitgang, bijvoorbeeld omdat ze een intensiever cultuuraanbod krijgen, terwijl kansarme kinderen achteruitgaan. De overgang naar een nieuwe fase in de schoolcarrière van kinderen, zoals naar kleuteronderwijs en naar lagere school, houdt ook risico's in. Ides: “Veel kinderen van kansarme ouders gaan niet naar de kinderopvang omdat (één van beide) ouders niet werken en/of omdat er financiële drempels zijn. Kinderen maken in de kinderopvang een stuk socialisatie mee en ontwikkelen zich via spel. Ik pleit voor een soort van versmelting tussen kinderopvang en kleuteronderwijs, zodat je 1 doorlopende lijn krijgt vanaf de leeftijd van 0 of 1 jaar tot 12 jaar.” De grote onderwijsongelijkheid begint al vanaf de geboorte, daarom moeten er volgens Tineke meer middelen naar de kinderopvangsector gaan: “Kinderen starten met een verschillende rugzak. Bij velen is die rugzak gewoon leeg of gevuld met andere zorgen. Vandaag ondervinden leerkrachten een enorm hoge druk om heel veel dingen recht te trekken die eigenlijk al scheefgegroeid zijn. Dat maakt de job van een leerkracht zeer moeilijk.”

Ook bij de overgang naar het eerste leerjaar ligt de druk hoog. Isabelle: “Er wordt van ouders en hun kinderen uit het eerste leerjaar veel verwacht. Ze moeten lezen en thuis ook oefenen. Een leerkracht zei: ‘Ik vind het erg dat het eigenlijk al een drama is wanneer een kind een week ziek is’. Voor veel ouders is lezen niet meteen een gewoonte, je moet daar de tijd voor nemen. Dat zorgt al voor een kloof.” Sven is leerkracht in de derde kleuterklas en weet dat de overgang naar het eerste leerjaar veel risico's inhoudt. Daarom bereidt hij ook de ouders goed voor. Hij legt hun uit wat de doelstellingen zijn en hoe hun kinderen die al spelend gaan waarmaken. Dan toont hij de ouders hoe ze zelf op een juiste manier aan de slag kunnen gaan. Hij gaat ook in gesprek met de leerkracht van het eerste leerjaar en ze leren van elkaars werkwijze: “Wij moeten leren wie onze kinderen zijn en kunnen dan pas de juiste acties ondernemen op hun niveau met het oog op kansrijk onderwijs.” Zo is er de KOALA-test die het niveau van het Nederlands test bij kinderen die van de

kleuterklas naar de lagere school gaan: “Als je kansarmoede wil aanpakken, moet je vooral geen test afnemen. Je veronderstelt dan immers dat iedereen bij die test van dezelfde basis vertrekt, maar dat is niet zo.” Ides: “Inderdaad, de KOALA-test is een van de zoveelste testen. Vlaanderen is geobsedeerd door de testcultuur. Testen worden voortdurend gebruikt om te selecteren. Dat demotiveert leerlingen, niet alleen zij die het moeilijk hebben, maar ook sterke leerlingen omdat zij gefrustreerd geraken door de concurrentiesfeer waarin die testen verlopen. Noord-Europese landen testen ook, maar veel minder en testen worden pas gebruikt vanaf de leeftijd van 9 jaar, om te oriënteren.”

Het is belangrijk dat kinderen zin krijgen om een taal te leren en niet het gevoel hebben dat hun moedertaal niet gewaardeerd wordt op school. Anders kan dat een averechts effect hebben op het leren van het Nederlands. Voor Isabelle en Sven zijn verschillende talen op school een verrijking: “Op de speelplaats praten kinderen de taal die ze willen.”

Sven kreeg tijdens zijn lerarenopleiding een rondleiding in de moskee van Beringen, een initiatief om de studenten kennis te laten maken met het multiculturele België. “Dat was een goed initiatief, maar er is meer nodig. Een opleiding van drie jaar is daarvoor echter veel te kort. Leerkrachten moeten leren wat armoede echt is.” Tineke: “Tijdens de lockdown in maart 2020 is de leerkracht van mijn dochter bij elke leerling afzonderlijk gaan kijken of ze de digitale middelen en kennis hadden om aanwezig te zijn op het zoommoment met heel de klas. Die leerkracht had aandacht voor kwetsbare leerlingen omdat ze als stagiair studieondersteuning aan huis had gegeven. Die ervaring is haar altijd bijgebleven. We moeten stages met kwetsbare kinderen inplannen in de lerarenopleiding.” Isabelle gaat akkoord: “Als medestander van ATD Vierde

“VLAANDEREN IS
GEOBSEDEERD DOOR DE
TESTCULTUUR. TESTEN WORDEN
VOORTDUREND GEBRUIKT
OM TE SELECTEREN. DAT
DEMOTIVEERT LEERLINGEN.”

Wereld leer je wat armoede is. Je kent de gezinnen van een andere kant, je kent hun verwachtingen en hun strijd en je weet welke moeite ze doen. Je begint dingen te zien, je begrijpt wat ze doormaken. En je gaat er niet mee spotten." Ides besluit: "Inzake diversiteit is de praktijk heel belangrijk, maar ook de reflectie op de praktijk. Waarom is omgaan met diversiteit moeilijk? Wat zijn goede strategieën om dat aan

te pakken? Omgaan met diversiteit is een eeuwige oefening. Het is een worsteling met je eigen vooroordelen, die je zoveel mogelijk moet proberen af te werpen. Dat leer je niet uit boeken, maar uit voortdurende training en reflectie."

Interview: Kris Verhaegen

Tekst: Marte Lorent

Isabelle Maes rondt haar carrière als leerkracht godsdienst in het lager onderwijs in Kortrijk en Spiere-Helkijn af. Ze is sinds 1983 medestander van ATD. "Armoedebestrijding is niet alleen kinderarmoede aanpakken. Enkel door het hele gezin erbij te betrekken komen we tot een duurzame oplossing voor armoede."

Ides Nicaise is professor emeritus sociaal beleid aan de KU Leuven. Door zijn onderzoek over armoede kwam hij in het onderwijsveld terecht. In de richting pedagogische wetenschappen gaf hij het vak levenslang leren en gelijke kansen. Hij is sinds zijn studententijd medestander en momenteel ook voorzitter van ATD Vierde Wereld Vlaanderen. "De EU-Kindgarantie wil op 5 domeinen – kinderopvang, onderwijs, woonst, voeding en gezondheidszorg – armoede aanpakken door kinderen zo laagdrempelig mogelijk en kosteloos toegang te geven tot basisdiensten. Dat klinkt veelbelovend. Op Vlaams niveau moeten de onderwijsdepartementen nauw samenwerken om armoede te bestrijden."

Sven Lejeun is kleuterleider in Schaarbeek. Hij werkte als vrijwilliger bij verschillende armoedeverenigingen. "Armoede bestrijden kan enkel door met mensen te praten die het meemaken. Alle armoedeverenigingen moeten samenwerken om dit doel te verwezenlijken."

Tineke Lootens studeerde pedagogische wetenschappen - onderwijskunde. Ze kreeg de kans om in het kleuter- en lager onderwijs te werken en in de lerarenopleiding les te geven. Daarnaast deed ze vrijwilligerswerk bij Welzijnsschakels. Sinds 2019 is ze in Zele schepen van onder meer onderwijs, armoedebestrijding, gelijke kansen en gezin. "Er moeten meer middelen naar kinderopvang gaan en we moeten armoedeorganisaties meer structureel steunen in hun werking als we willen dat mensen in armoede een stem blijven krijgen."

EEN AANKLACHT, WANT DE WOONCRISIS IN VLAANDEREN KAN WÉL OPGELOST WORDEN

Het Vlaamse woonbeleid is verdwaald. Joy Verstichele schreef erover in het vorig Vierdewereldblad. Zoals de Klimaatzaak is er nu een Woonzaak. Hugo Beersmans is de woordvoerder. Zijn boek 'Woonzaak' is een vrije vertaling van de klacht die is ingediend in Straatsburg.

De feiten

'Wie een huis huurt, passeert twee keer langs de kassa, niet om te ontvangen maar om te betalen. De huurprijzen stijgen fors door de inflatie en door de slechte staat van de woningen en de hoge energieprijzen moeten huurders voor verwarming extra veel betalen.' Dat schreef Inge Ghijs in de Standaard van 11 juli, de Vlaamse feestdag. De wooncrisis laat zich al jaren voelen. Er zijn te weinig sociale woningen en op de private huurmarkt zijn goede woningen duur. Woningen van mindere kwaliteit raken vlot verhuurd, voor meer dan ze waard zijn, want er zijn veel gegadigden die er vaak al een lange zoektocht hebben opzitten. De meest kwetsbaren vallen terug op noodopvang, en daar neemt de gemiddelde verblijfsduur toe. De inflatie en de stijgende energieprijzen maken de uitzichtloosheid voor heel wat mensen compleet. Wonen is grotendeels een Vlaamse bevoegdheid. Geen reden om te feesten. De dialoog heeft niet gewerkt. Meer dan vijftig organisaties die jarenlang de problemen aangekaart hebben stapten naar het Europees Comité voor Sociale Rechten in Straatsburg en dienden een klacht in tegen het Vlaamse woonbeleid.

De fouten

Het is geen klacht tegen deze of gene Vlaamse regering maar wel tegen het volgehouden woonmodel. De focus ligt op eigendomsverwerving, daar gaat het grootste deel van het overheidsgeld naartoe, via subsidies en belastingverminderingen. Die komen vooral terecht bij hogere inkomensgroepen. Dat de toegang tot een woning er nauwelijks of niet door verbetert, is al in vele wetenschappelijke rapporten aangetoond. Er zijn keuzes nodig die beter aansluiten bij de noden van huishoudens die woonbehoefte hebben en die op eigen kracht niet in staat zijn hun recht op wonen te realiseren.

De woordvoerder

Hugo Beersmans is de woordvoerder van de Woonzaak en het aanspreekpunt voor de procedure in Straatsburg. Hij was jarenlang de topman van de Vlaamse administratie Wonen. Iemand die zijn vroegere werkgever eens goed het vuur aan het de schenen wil leggen? Misschien wel, maar dan vanuit

de onderbouwde overtuiging dat de wooncrisis wél kan opgelost worden.

De schending

Wonen is een grondrecht, opgenomen in de Belgische grondwet en in de Vlaamse Codex Wonen. Zonder kwaliteitsvolle woning en zonder woonzekerheid wordt ook het recht op sociale, juridische en economische bescherming onderuit gehaald. Tegen de achtergrond van het Vlaamse welvaartsniveau worden daarmee ook minstens zes artikels van het Herziene Europees Sociaal Handvest geschonden, waaronder Artikel 30, het recht op bescherming tegen armoede en sociale uitsluiting. Het Handvest wordt niet nageleefd, daarover gaat de klacht.

De uitkomst

Zal de klacht iets opleveren? Niet direct want het Europees Comité kan helemaal niets opleggen, maar het is een gerespecteerde instantie en de uitspraak heeft politiek en moreel gewicht. Daar hopen de indieners op, om dan naar de verkiezingen van 2024 van het woonbeleid een thema te maken waar de volgende jaren hoog op ingezet wordt.

Het inzicht

Het boek 'Woonzaak' trekt aan alle draden: het gaat over de woningmarkt en noodeigenaars, over sociale huisvesting en de effecten van de schaarste, over de private huurmarkt, woningkwaliteit en woonzekerheid, over dak- en thuisloosheid. Een heleboel inzichten en resultaten van onderzoek worden helder samengebracht. De knopen worden blootgelegd. Een basis om de weeffouten in het woonbeleid te herstellen.

M.T. Poppe

Hugo Beersmans, 'Woonzaak', EPO, 2022.

www.woonzaak.be

Tik op de website atd-vierdewereld.be het woord 'woonzaak' in, en je vindt verschillende items.

BANDEN SMEDEN ROND EEN ZOMERS KAMPVUUR

Ze kwamen naar Méry-sur-Oise (Frankrijk) om hun ambitie te delen: een *Europa dat niemand achterlaat*. De 120 jongeren en animatoren die elkaar begin juli ontmoetten in het internationaal centrum van ATD Vierde Wereld namen er deel aan workshops en groepsdiscussies. Ze spraken Nederlands, Frans, Engels, Pools, Spaans, Duits en Roemeens. Vrijwillige tolken hielpen de taalbarrières doorbreken. En zo groeide de verbondenheid tussen deze jongeren uit tien Europese landen.

Een onvergetelijke levenservaring

Hannah (19) uit Hamburg doet een sociaal jaar bij de Franstalige jongerenwerking in België. Ze kwam moe maar enthousiast terug: *“Het was een ongelooflijke ervaring, zo’n grote groep van jongeren tussen 13 en 30 jaar. Samen te werken, maar ook te dansen, van een kampvuur te genieten, te quizen, creatief te zijn en een grote ATD-got-talent-show te houden.”*

Lieven (29) uit Oostende: *“De jongerenbijeenkomst was een zeer leuk weerzien van oude bekende gezichten én een kans om nieuwe gezichten te ontmoeten en ervaringen mee uit te wisselen. Ruim tien jaar geleden* ben ik bij de jongerenbeweging Djynamo verzeild geraakt, met tal van bijeenkomsten, activiteiten en ervaringen. Op een keer gingen we naar ‘t Zwervel, een ontmoetingsplek van ATD Vierde Wereld in Nederland. Ik heb er mijn hart verloren en ben er blijven terugkeren.”*

Ahvencia (24) uit Charleroi nam deel aan de voorbereidingen in het voorbije werkjaar, zowel in België, als in Nederland en Frankrijk. Over de ambiance en de kracht van het samenwerken, zegt ze: *“ATD Vierde Wereld neemt het woord van jongeren au sérieux. Ik voelde mij beluisterd, in vertrouwen. Dat liet me toe om te evolueren, te groeien. De ontmoetingen geven me het gevoel iets nuttig te doen. Door anderen te helpen, kan je jezelf helpen en de mensheid beter begrijpen. Ik wens dat de stem van iedereen gehoord wordt, en dat we niet steeds verplicht zijn op dezelfde nagel te kloppen om de dingen te veranderen.”*

Toegankelijk onderwijs, de blik van anderen en waardig werk

De jongeren kozen op voorhand de thema’s die voor hen belangrijk zijn. Dat gebeurde op basis van kleinschalige ontmoetingen in de verschillende landen.

Lieven nam deel aan de werkgroep over waardig werk: *“We gingen eerst in dialoog over de diverse moeilijkheden en struikelblokken die we ervaren, onder andere op de werkvloer. De dagen erna zochten we voorstellen voor oplossingen.”*

In de themagroep over onderwijs konden de deelnemers schoolervaringen delen. Hannah: *“Wat mij verbaasde, is dat jongeren in verschillende landen en culturen dezelfde structurele problemen tegenkomen. Zo is het schoolsysteem niet afgestemd op iedere jongere. En zij die uit het systeem vallen, worden vaak aan hun lot overgelaten.”*

Op weg naar 2023

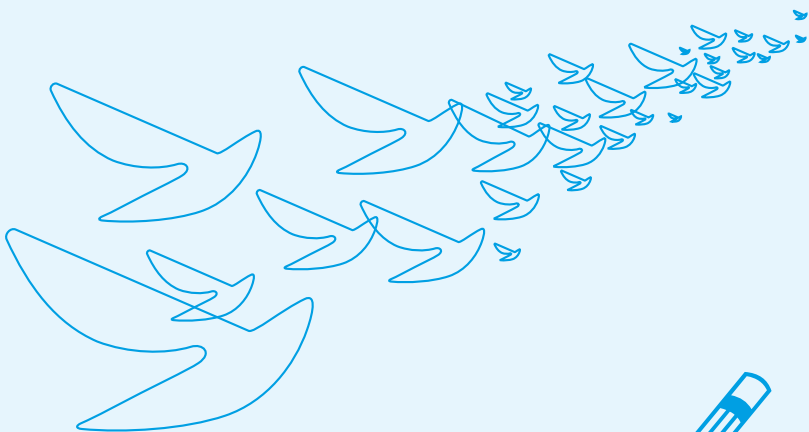
De thema’s en voorstellen worden verder meegenomen. Want deze bijeenkomst is deel van een Europese jongerencampagne van ATD Vierde Wereld op weg naar een ontmoeting met de Raad van Europa en het Europees Parlement in Straatsburg in mei 2023, in partnerschap met de Council of Europe Youth Campaign.

Wil je meer weten of meewerken? Neem contact op via ATD Vierde Wereld Vlaanderen of **youth.europe@atd-fourthworld.org**. Of volg via de sociale media **#ATDYouth**

Katia Mercelis en Bert Luyts

* 2010 was het Europees Jaar van Strijd tegen Armoede en Sociale Uitsluiting, met een grote jongerenmanifestatie op 17 oktober, Werelddag van Verzet tegen armoede, in en bij het Europees Parlement in Brussel

KALENDER

VOLKSUNIVERSITEIT

1 oktober

17 OKTOBER – WERELDDAG VAN VERZET TEGEN EXTREME ARMOEDE

Brugge: zaterdag 15 oktober 10u – 13u, pleintje voor de Stadsschouwburg Brugge, Vlamingstraat 29

Een overzicht van alle activiteiten vind je op onze website.

‘GOVERNANCE’ WEEKEND – SAMEN ONZE KOERS BEPALEN

Militanten, medestanders, medewerkers, vrijwilligers, iedereen was vertegenwoordigd op het ‘Governance’ weekend in de prachtige omgeving van het Maison Notre Dame du Chant d’Oiseau. Alle deelnemers waren vastbesloten om samen de richting te bepalen die we uit willen met onze Beweging. Het strategisch plan 2021-2025 vormde hiervoor de leidraad.

“Vanaf de eerste minuut was er een klimaat van vertrouwen. Het was een horizontale samenwerking: we hadden verschillende ervaringen, maar zaten allemaal op hetzelfde niveau.”

Meer over ons strategisch plan vind je op onze website.

